

Pocałunek wykuty w marmurze

pexels, *Pocałunek*, licencja: CC 0

„On i Ona” to jeden z najpopularniejszych, ale też najtrudniejszych tematów, które od wieków podejmowali i podejmują artyści. Jego popularność wiąże się z chęcią oddania za pomocą różnych środków tego, co ludziom najbliższe: potrzeby bliskości, tęsknoty za miłością, radości z bycia razem. Jednak problem tkwi w trudności „przekładu” uczuć na język danej dziedziny sztuki oraz w tym, że każdy twórca chce uczynić to w sposób oryginalny, co nie jest łatwe. Bo jak np. w białym marmurze wyrzeźbić pocałunek, żeby był tym jedynym i niezapomnianym?

Już wiesz

- 1) Odszukaj dwa dzieła rzeźbiarskie, w których artysta uwiecznił relacje między dwojgiem ludzi, łączące ich uczucia i emocje.
- 2) Wypisz autorów tych dzieł, ich tytuły oraz czas ich powstania.
- 3) Nazwij uczucia i emocje utrwalone w rzeźbach.
- 4) Określ, w jaki sposób przedstawiono te emocje.

Auguste Rodin *Pocałunek*

August Rodin

1840–1917

był wybitnym francuskim rzeźbiarzem, uznawanym za kontynuatora wielkiej sztuki Michała Anioła, a jednocześnie – za pierwszego rzeźbiarza w pełni nowoczesnego. Posługiwał się

charakterystyczną techniką, która stała się niemal znakiem rozpoznawczym jego prac. Rodin, idealnie obrabiając marmur, pozostawiał fragmenty brył niedokończone, o chropowatej powierzchni nieoszlifowanego kamienia. Dzięki tym zabiegom z jednej strony wprowadzał do dzieła szkicowość i ulotność impresjonizmu, a z drugiej strony – typową dla symbolizmu tajemnicę i niedopowiedzenie, pozwalające widzowi na własną interpretację.

Do najbardziej znanych rzeźb artysty, z których większość można dziś podziwiać w paryskim [Muzeum Rodina](#), należą m.in. *Brama piekieł*, *Myśliciel*, *Mieszczanie z Calais*, *Pocałunek*.

ArtMechanic, *Auguste Rodin (1840–1917)*, licencja: CC 0

Pocałunek powstał jako jedna z wielu kompozycji figuralnych, które miały wypełniać monumentalne dzieło Auguste'a Rodina – *Bramę piekieł*, inspirowaną lekturą [Boskiej komedii](#) Dantego oraz [Kwiatów zła Charles'a Baudelaire'a](#). Zanim powstała pierwsza wersja w marmurze, rzeźbiarz wykonał kilka mniejszych, m.in. w glinie oraz odlew w brązie. Pierwotnie miała przedstawiać parę kochanków z *Boskiej komedii* – Paola i Franczeskę. Jednak w trakcie pracy rzeźba szybko zaczęła żyć własnym życiem i artysta nadał jej tytuł *Pocałunek*. Dzieło stało się jedną z najbardziej znanych prac Auguste'a Rodina, a także jednym z najsłynniejszych pocałunków uwiecznionych w marmurze.

Szilas, Auguste Rodin, *Pocałunek*, 1888–1898, marmur, Musée Rodin, Paryż, licencja: CC 0

Analiza rzeźby Auguste’a Rodina *Pocałunek*

Po obejrzeniu rzeźby Auguste’a Rodina wykonaj polecenia i odpowiedz na pytania.

Ćwiczenie 1.1

Czy jest to rzeźba pełnoplastyczna? Odpowiedź uzasadnij.

Ćwiczenie 1.2

Jakie uczucia udało się artyście oddać poprzez swoje dzieło? Wskaż elementy będące potwierdzeniem tych uczuć.

Ćwiczenie 1.3

Określ fakturę poszczególnych elementów dzieła oraz wyjaśnij, dlaczego nie jest ona jednolita.

Ćwiczenie 1.4

Jakimi cechami można określić utrwalony w rzeźbie tytułowy „pocałunek”?

Zaznacz prawidłowe odpowiedzi.

- obsceniczny
- wulgarny
- serdeczny
- namiętny
- braterski
- czuły
- intymny

Ćwiczenie 1.5

Określ kompozycję i fakturę dzieła w dolnej i górnej partii rzeźby. Zaznacz odpowiednie komórki tabeli.

Zaznacz odpowiednie komórki tabeli.

Cechy określające kompozycję	Dolna partia rzeźby	Górna partia rzeźby (postaciowa)
jednoznacznie statyczna	☐	☐
jedna, nierozczłonkowana bryła	☐	☐
elementy silnie rozczłonkowane	☐	☐
wyraźne ślady pracy narzędzia	☐	☐
przedstawienie figuratywne	☐	☐
chropowata, nieregularna powierzchnia	☐	☐
idealnie gładka powierzchnia	☐	☐
powierzchnia matowa, szorstka, pochłaniająca światło	☐	☐
powierzchnia lśniąca, odbijająca światło	☐	☐
ruch oddany poprzez ułożenie sylwetek	☐	☐

Ćwiczenie 1.6

Opisz rzeźbę Auguste'a Rodina *Pocałunek* zgodnie z zasadami opisu dzieła sztuki.

Twórczość Auguste'a Rodina i Michała Anioła – podobieństwa i różnice

Ernst Hans Gombrich *O sztuce*

Auguste Rodin (1840–1917), wielki rzeźbiarz francuski, urodził się w tym samym roku co Monet. Z całym zapałem studiował klasyczne posągi i dzieła Michała Anioła, toteż nie było właściwie powodu do zasadniczego konfliktu między nim a sztuką tradycyjną. I rzeczywiście, Rodin szybko stał się uznanym mistrzem i zyskał sławę, większą niż jakkolwiek współczesny mu twórca. Jednak nawet jego dzieła stanowiły przedmiot gwałtownych sporów między krytykami i często traktowano je tak samo, jak dzieła zbuntowanych impresjonistów. [...] Podobnie jak impresjoniści, Rodin gardził „wykończeniem”. Podobnie jak oni, wolał zostawić miejsce dla wyobraźni widza. Czasami zostawiał całe fragmenty surowego kamienia, aby osiągnąć wrażenie, że postać dopiero wyłania się, dopiero przyjmuje ostateczny kształt. Przeciętnej publiczności wydawało się to co najmniej irytującym dziwactwem, jeśli nie zwykłym lenistwem. [...] Dla większości widzów artystyczna doskonałość polegała wciąż na starannym wykończeniu. [...] Ponieważ [jednak] nikt nie mógł mu zarzucić, że jego postępowanie wynika z niewiedzy, to właśnie wpływ Rodina w znacznym stopniu przyczynił się do zaakceptowania impresjonizmu poza wąskim kręgiem jego francuskich zwolenników.

Ernst Hans Gombrich, *O sztuce*, tłum. Agnieszka Kuczyńska, Warszawa 1997, s. 527–530.

Po przeczytaniu fragmentu książki Ernsta Hansa [Gombricha](#) *O sztuce* wykonaj polecenia i odpowiedz na pytania.

Ćwiczenie 2.1

Określ prawdziwość twierdzeń w tabeli.

Zaznacz prawidłowe odpowiedzi.

-
- Rodin urodził się w tym samym roku co Manet.
 - Artysta nie pozostawał w zasadniczym konflikcie ze sztuką klasyczną.
 - Auguste Rodin był wybitnym francuskim rzeźbiarzem.
 - Rodin szybko zyskał wielką sławę.
 - Rzeźbiarz nigdy nie pozostawiał swoich rzeźb „niewykończonych”.
 - Tylko dzięki rzeźbom Rodina impresjonizm został zaakceptowany poza Francją.
 - Rzeźbiarz pilnie studiował nie tylko dzieła Michała Anioła.
 - Zdawano sobie sprawę, że jego artystyczne zabiegi nie wynikają z braku wiedzy.
 - Publiczność posądzała go niekiedy o dziwactwo i lenistwo.
 - Dzieła Rodina nie prowokowały żadnych dyskusji.

Ćwiczenie 2.2

Zacytuj fragment tekstu mówiący o technice „braku wykończenia” dzieł Rodina. Czy dzieło według Ciebie na tym zyskuje, czy traci? Odpowiedź uzasadnij.

Secesyjny pocałunek

Aavindraa, Gustav Klimt, *Pocałunek*, licencja: CC 0

Hohum, *Gustav Klimt*, fotografia portretowa Josef Anton Trčka, licencja: CC 0

Gustav Klimt

1862–1918

był austriackim malarzem i grafikiem, związanym przede wszystkim ze środowiskiem wiedeńskim, w którym uchodził za jednego z głównych przedstawicieli [secesji](#). Artystycznym marzeniem Klimta stało się tworzenie dzieł, które nie wpisywałyby się w żadne dotychczasowe ograniczenia narzucane malarzom przez ówczesne akademie sztuki. Nie chciał malować obrazów historycznych, alegorycznych ani religijnych, które były cenione najwyżej. Poprzez swoje dzieła pragnął wyrazić różnorodność i złożoność epoki, w której żył, tempo jej przemian, nowatorstwo myśli i idei. Głównym obszarem jego artystycznych działań

stało się malarstwo dekoracyjne, skupione na bogactwie ornamentu. Pośród niego utrwalał twarze, pozy i gesty ludzi mu współczesnych, stając się jednym z najpopularniejszych portrecistów Wiednia przełomu XIX i XX wieku. W portretach pięknych kobiet ukrywał nawiązania do tematyki biblijnej. Do najbardziej znanych prac Gustava Klimta należą m.in.: *Judyta z głową Holofernesa*, *Judyta II (Salome)*, *Danae*, *Pocałunek*. Większość z nich można podziwiać w wiedeńskich muzeach i galeriach.

O dziele

Nie ma drugiego tak znanego obrazu z przedstawieniem obejmującej się pary. Na pierwszy rzut oka widzimy na płótnie jedynie kilka bogatych, mieniących się wzorami i złotem plam. Dopiero po chwili dostrzegamy wyłaniające się spośród drobnych ornamentów fragmenty ciała dwojga postaci: profil głowy mężczyzny, nagie ramiona i dłonie obojga, twarz dziewczyny i jej stopy. Reszta obu sylwetek ginie w złotej materii znaczonej ornamentem: geometrycznym na szacie mężczyzny, kwiatowym – na sukni dziewczyny. Dolną część płótna wypełnia skarpa pokryta drobnymi plamkami kolorowych kwiatów, jednolite tło wpływa na uspokojenie całego rozedrganego przedstawienia.

Secesyjny pocałunek

Tatiana Pauli *Klimt*

Czule przytulonych kochanków otacza złota aureola, która odgradza ich od reszty świata. W harmonii z naturą, na dywanie kwiatów, zapadają się w otchłań poza czasem i przestrzenią. Miłość nabiera w ten sposób wymiaru kosmicznego, jak gdyby szczęście – ekstatyczne stopienie się mężczyzny i kobiety – było możliwe tylko poza światem realnym.

Mnogość motywów dekoracyjnych spełnia tu funkcję nie tylko estetyczną: okrycie mężczyzny pokrywają kanciaste czarne i białe prostokąty, a suknię kobiety – wzory miękkie i kolorowe. W ten sposób Klimt wskazuje na głębokie różnice między kobietą a mężczyzną, które zagrażają idylli i wróżą miłości niepewność.

Tatiana Pauli, *Klimt*, tłum. E. Romanowska, Warszawa 2006, s. 99.

Po przeczytaniu opisu i interpretacji dzieła dokonanej przez Tatianę Pauli wykonaj polecenie.

Oślepiąca majem

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska *Ślepa*

Ślepa jestem. Oślepiąca majem.
Nic nie wiem, prócz, że pachną bzy.
I ustami tylko poznaję,
żeś ty nie ty...

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, *Ślepa*, Warszawa 1978, s. 47.

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Maria 1891-1945 Była jedną z najbardziej znanych polskich poetek i dramatopisarek okresu międzywojennego. Jej wiersze

do dziś są znane i powszechnie lubiane za jasność przekazu, syntezę myśli i piękno metafor. Do najbardziej znanych tomików poetki należą m.in.: *Niebieskie migdały*, *Różowa magia*, *Pocałunki*. Wiersze Pawlikowskiej były często wykonywane jako piosenki przez wybitnych interpretatorów, np. Ewę Demarczyk i Czesława Niemena.

Po przeczytaniu wiersza *Ślepa* Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej wykonaj polecenia i odpowiedz na pytania.

Ćwiczenie 3.1

Kim jest postać mówiąca?

Ćwiczenie 3.2

Przywołaj metafory odzwierciedlające stan ducha postaci mówiącej.

Ćwiczenie 3.3

Czy postać mówiąca jest kobietą szczęśliwą czy nieszczęśliwą? Uzasadnij odpowiedź.

Ćwiczenie 3.4

Jaki wspólny motyw łączy wiersz z poznanymi wcześniej dziełami (rzeźbiarskim i malarskim)?

Ćwiczenie 3.5

Czy twoim zdaniem wiersz mógłby się stać poetycką interpretacją rzeźby Auguste'a Rodina bądź obrazu Gustava Klimta? Uzasadnij swoją odpowiedź.

Ćwiczenie 3.6

Która z poznanych realizacji – rzeźbiarska, malarska, poetycka – motywu pocałunku wydaje ci się najbardziej interesująca? Uzasadnij odpowiedź.

Pocałunek w kulturze popularnej

Trudno przejść obojętnie obok Klimtowskiego *Pocałunku*, bowiem intryguje od chwili powstania. Kopiowano go, reprodukowano, naśladowano, aż wreszcie stał się elementem [popkultury](#). Nadruki z *Pocałunkiem* można znaleźć na porcelanowych kubkach, talerzykach, parasolach, pościeli, obudowach telefonów komórkowych oraz przeróżnych innych gadżetach, a nawet na ludzkim ciele... Czy pozostało jeszcze cokolwiek z jego złotej magii i tajemnicy?

Ćwiczenie 4.1

Wyszukaj w dowolnym źródle zdjęcia przedmiotów codziennego użytku z motywem *Pocałunku* Klimta.

Ćwiczenie 4.2

Podaj argumenty przemawiające za wykorzystaniem motywu w kulturze masowej i przeciw temu wykorzystaniu.

Ćwiczenie 4.3

Czy podoba ci się wykorzystanie tego motywu w popkulturze? Uzasadnij swoje stanowisko.

Ćwiczenie 4.4

Czy filiżankę, talerzyk bądź inny przedmiot z wizerunkiem *Pocałunku* można zaliczyć do sztuki? Odpowiedź uzasadnij.

Ćwiczenie 4.5

Podaj przykłady innych dzieł tzw. sztuki wysokiej, które weszły w obieg kultury popularnej.

Zadaniowo

Ćwiczenie 5

Porównaj rzeźbiarską i malarską interpretację motywu pocałunku. Uwzględnij podobieństwa i różnice w realizacji motywu.

Ćwiczenie 6

Zapisz skojarzenia do słowa „pocałunek” i ułóż krzyżówkę – jak ją stworzyć, dowiesz się z instruktażowego filmu-samouczka. Pamiętaj, że litery z hasła „pocałunek” mogą się znaleźć na początku, na końcu lub w środku wyrazów tworzących łamigłóvkę.

<https://epodreczniki.pl/a/pocalunek-wykuty-w-marmurze/DPOoPUtJI>

Samouczek - Jak zrobić krzyżówkę?

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0, muzyka: audiojungle.net.